

Landskap: *Blekinge* Upptecknat av: *A. B. Walden*
 Härad: *Lister* Adress: *Lund*
 Socken: *Järnshög* Berättat av: *Sven Bergström*
 Uppteckningsår: *1941* Född år *1873* i *Förkäla*

Båtar	s. 1-3.
Fiske.	" 3-6, 8-9
Slätter.	" 6.
Sjöfåglar.	" 7-8.
Frälsebönder.	" 10-11.
Körkalas, potatiskalas, brötkalas.	" 11-12.
Lagårdspigor och slatthustrar.	" 12-14.
Fågeljakt och djurskytte, "vättar".	" 14-15, 20-21.
Ridbrällor.	" 15-16, 17.
Vambisa bönderna	" 16-17.
"Lehar."	" 18.
"Slå drill."	" 18-19.
Lövning och skidskoåkning	" 19-20.
Grovelig skomakare.	" 20.

H. G. 7.

H. G. 2.

+ 1 tacka

Landskap: Blekinge Upptecknat av: A. B. Waldenstrom
Härad: Lister Adress: Kund
Socken: Jämskär Berättat av: Hon Nyström
Uppteckningsår: 1941 Född år 1873 i Förkärla

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

Landskap: *Blekinge* Upptecknat av: *A. B. Waldenstrom*
Härad: *Lister* Adress: *Lund*
Socken: *Jämsjö* Berättat av: *fröu Magnusson*
Uppteckningsår: *1941* Född år *1873* i *Förhålla*

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

Landskap: Blekinge Upptecknat av: A.B. Waldenstrom
Härad: Lindes Adress: Lund
Socken: Jämsköp Berättat av: Fröu Magnusson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1873 i Förkåla

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

ACC. N:R. M. 8049:1-25.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Blekinge
Härad: Lister
Socken: Jämsköld
Uppteckningsår: 1941
Upptecknat av: A. B. Haldemansson
Adress: Lund
Berättat av: Frau Dreigstäm
Född år 1873 i Föckåla

Spöken och grädd.
Livare s. 22-23
" 24-25

Skriv endast på denna sida!

Det var ganska livligt i skärgården i min barndom. När jag var 10 år fanns ännu den gamla Traktkan med råregel. Samtidigt gick Gustav Karlson den största lastbåten.

Folk var inte sjunkunniga då och kom de i tjärn så var det meiningen.

För transport i skärgården fanns en stor-ska och en mindre användes för färden i Vättraby. I fören var en ganska rymlig kajuta. De seglade med ved sommartid till Bornholm.

Båten var utrustad för skypasen ville ju ha så stor last

som möjligt. Östningarna fuska
de litet med det där.

"Myrad skuta" förekom i bland.
Som liten pojke fick jag springa
och samlade myror i en säck som
de hade med ombord. I bland
kunde båten springa läck vi
vattent i rum in genom en
spricka. Då lade de myrstacken
i en korg på en lång stång och
stöt ned den under läckan och
då födes myror och barr och aut-
sammans med vattent in mot
läckan och fastnade där och
vålde upp och stötade båten
tilfälligt.

De kunde segla med 14 fam-
nar ut på skutan och ibland

seglade de med gödsellaster och så. När skudorna lägo föranbrände gick man ombord till varnaden och festade och spelade dragspel utom när man hade gödsellast.

På den tiden var det Hembuggeri på Sjäro där var italiensare, tyska och tyskar som höjgo blocksten till de tyska hamnarna. Men när "Walzen" upptäckte gatstenen fringade böja med det i stället.

Tisket var ju och i häst. De hamn aldrig hem med färsk vit.

De "benade" garnen d. v. s. plockade ur sillen sedan gick tussarna i stora och fäca sin till staden och sälja.

På Fraktkan voro de i regel

Man och hade lika många
gamrar. Ägde de lika stor del
delade de förtjänsten. Annars
kunde de regla med lösa vrak-
bollar men de behövde inte be-
tala något för skau.

De fanns både inshänsfiskare
och utshänsfiskare. Det köptes
av upphandlare och utshänsfiskar-
na brukade stå på torget.

Sommartid fiskade man på
bark. De gäddor som dög förkades.
Gädda, aborre, sik, lake och ål
kunde man sälja.

På vintern drog de is nät.

Då var de en båt. Man som gjorde
en "rätvrak" en bit ut på isen.
Där släppte de ned nätet som

var ungefär 30 famnar på var
arm. Sedan gjorde man små hål
i isen och drog ut nätet åt sidorna
och sedan gjorde man hålen i
riktning in mot land och drog
näten inåt land och gjorde sedan
ytterligare hål i isen så att
de mötte varandra och drog
näten ändan mot varandra
och drog slutligen upp näten
inne vid land i den s. k. örn-
viken. I mitten av nätet stod
en skiva av lät trä som kalla-
des "halven" (är måhända oriktigt
uppfattat av upptecknaren!)

1888 gick vi till Karlshöns för att
köpa bete. Det var en ordentlig snö-
iga. Fiskarna i Karlshöns tog bete
i Lychesby i betesrotlar av fin-
måshigt näs där ännu gick ut.

När slätn^{ern} var slut vid
Stora Gäde var det slätnalek. Det
var en stor skpark och mitt i
den växte en tall. Det var lik-
som en udde som löpte ut i vatt-
net och skären gick från den ena
skanden till den andra. Den som
gick tallen i sitt skär skulle bjä-
da på ett stort brännvin.

Hägrarna bodde i samhällen med en polis som vaktar. De hade stora bostäder i bokarna på Tromsö - förbrukade de vana på Haglö men flyttade sedan på 1860-talet till Södra Marken. Pojkarna brukade springa där och skjuta i "fågelbarnen". Fiskgjusar och glador var vanliga på Breesholmen. Vi skulle hjälpa en pojk att klättra upp i en stor ek men gjusen slog till honom med vingen så han föll ner.

Det var något konstigt på vadnet. När man kom i närheten av det så försvann det. Men vi fick förklaringen till grökarnas

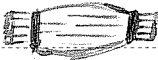
gång när vi drog ismot. Då såg vi en
gädda med 2 ruttnade gjusben
i ryggen. När gjusen slagit klorna
i gäddan hade denna dragit ner
gjusen i vattnet och dränkt den.

När gjusen låg på vattnet med
vingar och stjärt utbredda så
kunde det nog se grönaktigt ut.
Vi fick gäddan i näsen och klorna
var invänta i köttet på den.

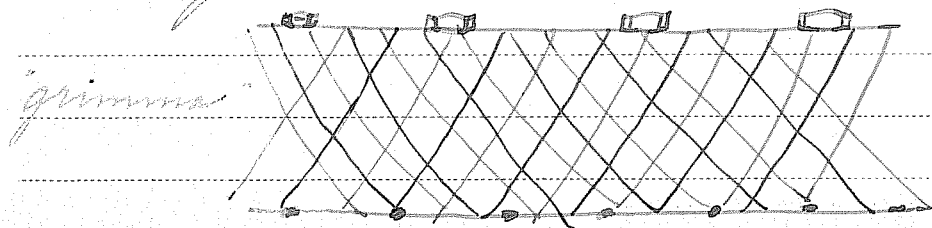
Vi brukade också fiska med
"läker". Det var 3 nät som lades
efter varandra - de två yttersta
kallades "grimmor" och den i
mitten "båmer". Dessa näten
lades runt varständerna.

Med en stång med en s.k. pul-
skor plans slog vi i varven så

gäddorna springa på nätet. De gula
gäddorna som stodo i fången springer ?
genast ut av skräck - de äro oväna
vid oväsen. Men de grå gäddorna
de vet vad det gäller och brukar
akta sig.

Vi band ihop sävflarn av fem
säv till ovala flöten där hemmas
 och de sattes fast upptill i
kanten av nätet. Nedtill vid
botten fästes flata stekar eller
blyklumpar.

Efter "tåkning" kom "ryssarna" i
användning och de ha fiskat
ut gäddorna.

bakom detta
ytterligare två
nät.

Min mor var lika god som en
masc på sjön. Hon gick med
isstakar. Alla som kom vid
middagstiden brukade mor-
mor bjuda på middag. Min
morfar var tvungen att flytta
tre gånger och bygga nya lada-
gårdar.

Alla fjälskötterarna kallades
för "fjälsskippor". Jag är en
fjälsskippa kunde de säga.

En gång slog jägmästaren på
Forssten till en som hette Nils
Holgersson med en "birkeskäv-
ling" och han slog igen på jägmäs-
taren som var tysk orde: "Håll, håll
mitt ben gick i stunden!" - "Det
var ju dåliga ben tyskarna

måtte ha." Han slapp att bli ständ
 för greven höll honom om ryggen
 men han måste köra ned en
 mängd ved i böter - och till
 lastningsplatsen i Hjortakammaren.
 De hjälpte alla fjältsknipporna
 honom med det och vi bjöd
 han dem på ett kalas. De körde
 efter var sitt last dimmer från
 Johannisbus och släplade upp
 upp det till lastning vid lastings-
 platsen.

De hade också "kökalas" och
 andra kalas vid byggena.

På Almö fanns det 6 bönder
 och de hjälpte alltid varandra
 med t.ex. potatisplockningen och
 vi var det kalas efter - potatiskalas.

Brötkalas hade de också - bastun
var inte utbränd. När det
var varmt kunde pojkar och
 flickor ligga där före natten.

Under slåttern brukade ung-
domarna ligga i det nyolaguna
höst.

Lagårdsfjögarna hade dåligt
anseende, de voro ofta så gott som
allmänna. Mjölkstjörarna hade
betalt för gången och ladugårds-
fjögarna mjölkade med och skulle
kvätta därlan o. d. men de hade
lön. Det blev riktiga "labbor"
av lagårdsfjögarna. De bodde för
sig själva i en kammar och
lågde själva maten. De hade betalt.
Där var bara en lagårdsfjögare.

När hon gifte sig parerade hon ju
här som mjölkeiska. Statshustrur
na voro tvungna att mjölka på hem-
gårdarna och de hade särskilt be-
salt. Det förutsettes för statsdängen
att hans hustru skulle mjölka. Men
de tog så mycket tid att hon var-
ken kunde hålla sig jävla eller
barnen snygga. Därför stod sig
därför nästan bättre om hans
hustru inte mjolkade. Acförmän-
nas och de öfriga förmännens
hustrur mjolkade i regel ej.

På hösten brukade greven gå med
mig och titen har de hade det. Barnen
gingo utan strumpor och därför
lät han dricka strumpor till dem

alla. Efter en tid när han fick
se dem igen voro skumparna all-
deles uppslagna för mödrarnas
harm inte laga dem.

"Snärpor" det var de största haglen
med dem sköt man mycket sjöfågel
på långt håll och med stark ladd-
ning. Man sköt mycket "ädel"-ejder-
gås.

Ola S. hade andstuck till middag
och han bjöd skogsraktaren på det
och brännvin. Sedan instående
skogsraktaren honom i Rommaby
för fjörskytte. Där sade de till
honom: "Nu man i så ställ-
ning köper inte en and utan vi
måtte ha skjutit den så det går
fortare om vi erkänner!" - "Nej,

jag har fått den i mitt nät!" -
"Det skall ni inte inkilla härad-
rätten att ni kan få änder i
garnen!" - "Det är väl inte märk-
värdigare än när jag för 2 år sedan
fick grevens höststreck i garnet."
(Det var 40 öre på Tambåsa i öka-
hagen.) Ossen hade nämligen
snävt sig i de torrade garnen.
Grevens tyckte att han klarat
sig bra vid tinget så han gav
honom 50 kr. för garnen och skog-
vaktsaken fick pricken.

Min farfar var med om
ett ridbröllop. Inspektören på
Tambåsa sköt med 3 riksdaler
specie som förladdning till en
för brudparet. Det gick alltså an.

hade brännvin mellan Hulta
bo och Fockäla kyrka. En
vagn följde efter med bränn-
vin och tilltugg och alla som
uppråkade eller hört nese vid
vägskälen skulle ha en ryp.

De unga männen visade si-
na ridkonster.

Vi barn brukade öppna grin-
darna och då fick vi 5 öre. Ibland
kunde man få 10 öre vid
en grind när brunnsgäster
kom.

Vambåsabönderna var själv-
ständiga men måste göra dags-
verken. Men för 80-90 år sedan
blev där en herregård: Vambåsa
som förut endast varit en bond-

by. Bönderna fingo flytta till
andra platser och när många
fick flytta till Vagnö.

Bönderna använde bara hästar
att "stata" med och att gå till
kyrkan eller på kalas. Det var
fina lätta hästar. De använ-
de bara oxar till dragare. Alla
red för även kvinnorna men
äldre fingo åka.

På Tamböra var det 3-4 lätta häs-
tar och 20 par oxar.

Bröllop varade i dagarna tre -
det var lekare mycket mat och
supping. Det började med att
de 2 unga träffades på lekare
eller björduingar och blev
bekanta etc. på "pingstleken".

Så dansade de på någon loge.

På frälsret hade de inte ringst-
leken utan bara de 4 lekarna.

På Alnö där det var 6 bönder och
de hade potatiskolas efter potatisen
var upptagen så blev det 6 gillen
på det sättet.

Vi brukade samlas i bygatan
och "slå till;" eller när vi häll
vi till i segelbuckets förklader
som var 100 meter långa. Vi
var uppdelade i två lag - 6 i
varje. Så skulle man kasta
kulan framåt över axeln och
så skulle det andra laget försöka
att mota den med sin
"gane". Det var 6 st. täppinnar
som var högst 2 meter långa

och 10 centimeter breda. Man
kunde använda vad slags ska-
lar som helst ^{men där} ~~man~~ fick
hålla i dem håll händerna voro
de runda. Ibland kunde tillau
höra över alla "gonona."

Jag har aldrig sett en sådan
löpare som min svägar. Han
sprang från Komneby och hem,
det var 1½ mil. Huvudet var
alldeles stilla och bensen syntes
knappt på honom när han sprang.
På isen kunde ingen fånga
honom om det så var hundia
man. Han hade hemmagjorda
"kuggbockridor". Hans skridor
såldes på auktionen för 30 kr. men
de voro inte värda mer än 5 kr., men

folk bodde och huser skidolor var
särskilt bra.

Min värfar var grovlig skomakare
han och hade ett särskilt hus.

Medvid hade det en liten verkstad
-det var en ryggårstuga. Ibland var
de 5-6 personer där. Ibland gjorde de
här till kronan. Han var mycket
skicklig jägare och fiskare. Han
var mycket skicklig att göra "vättar".

Det var fåglar som lades ut
det kunde var och en göra vidlämna
men han flädde och stoppade
upp fåglar. De lade man ut
på vättar när man skulle jaca
på dragnet "så långt ut som fågel-
dragnet går. Så laddade man "äde-
böror" med mörpor. Där fanns

prutgårs s.k. "favlacker". De måste
skjutas bakifrån. Deras svansar kunde
de man höra på närvarna. Det var
och så lom, dopplingar och änder.
Kripränderna skadade alltid någon
tid. Ibland fick vi svan och
vildgås och guldskrak och sten-
skrak.

Man hade skjul av stenar som
man låg bakom. Men som helst
kunde rätt att använda sådana
"vatten skjul". Den som kom först
fick lägga sig där. En gång kom
S. Svensson som var kompanjör
med min far om fisket. "Du får
flytta dig hit, här skall jag ligga",
sade han till mig. "Ja, då får S. Svens-
son flytta mig!" svarade jag.

På tegelugnen var där ett gröke utan namn.

22.

"Skanderben" var ett annat som bodde i Stora Meg på Tromsö.

Man kunde bli förvånad av shopparna så att somliga komma in i en riktigt fin trädgård med härliga frukter. Somliga hade ätit av dem och då varade det väl. Skilt länge innan de kommer ut ur trädgården - annars kom de lyckligt och väl från det.

Som Jonasson var inte rädd för någonting utom gröken.

Jag skulle följa honom hem
på förliggen ibland och jag
kunde få gråta på honom för
att han skulle gå rätt. En gång
när jag skulle följa honom hem
orde han: "Se du inte där står
Lägg-Abraham!" (en man som var
död för 20 år sedan.) - Ofta när vi
gick hem i stormen fann Hårdö
sig han alla de avlidna - döda för
många år sedan.

När jag följt fru Jonasson hem
gick jag ligga i salen hos honom
över maten och på morgonen
när jag skulle gå hem gick jag så
mycket äpplen jag kunde bära.
Peter Jönsson sig ofta "Skanderborg".
Skogsruvna var mycket vackra

på framridan men ryggen
var ihålig.

De trodde på gästas föm. - På
julkalaren var det mycket van-
ligt att de berättade historier om
ridans saker.

Här fanns en båtsman som
gick omkring och berättade båt-
mans historier och därför var
han välkommen överallt i gå-
darna.

Löjnat band av småpojkar
och små flickor. Vi fick 50 öre
fannen när vi band sådana
nät.

Skomakare Trimodig var grov-
lig skomakare. Han gick inte
omkring utan han hade en verk-

skad och var skyldig att göra
vissa pen sken åt grevens och
annars fick han arbeta för
honom.

Numerica firas det bara två
av de gamla hantverkarnas
hus två. Det ena

Flera borgare hade en dräng
sittsammans för att göra dags-
verken på godset.

Ungdomarna brukade ej
gifva sig förrän de visste om
de liordes ihop.

Pigorna hade grösa eller svarta
skor med och så hade klämming
med skor borryn och så svängde
de på ryggen.

Antik

